

—
Верховний
Суд

ОГЛЯД

застосування господарськими
судами Закону України
«Про виконавче провадження»

Березень 2018 року – червень 2019 року

Зміст

1. Окремі питання підвідомчості справ (скарг) щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця, а також справ щодо зняття арешту	3
1.1. Підвідомчість справ (скарг) стосовно оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця щодо стягнення виконавчого збору, витрат, пов'язаних з організацією та проведенням виконавчих дій і накладенням штрафу	3
1.2. Підвідомчість справ щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів Державної казначейської служби України	7
1.3. Підвідомчість справ щодо оскарження дій відділу державної виконавчої служби з виконання виконавчого напису приватного нотаріуса	9
1.4. Підвідомчість справ (скарг) щодо оскарження дій (бездіяльності) державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби щодо примусового виконання виконавчого документу, виданого судом у кримінальній справі	10
1.5. Підвідомчість справ (скарг) щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання зведеного виконавчого провадження	13
1.6. Підвідомчість справ щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця особами, які не є сторонами такого виконавчого провадження	16
1.7. Підвідомчість справ щодо зняття арешту	17
2. Окремі питання, що виникають під час судового розгляду справ (скарг) щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця	20
3. Окремі питання, що виникають під час судового розгляду заяв про заміну сторони виконавчого провадження	31

1. Окремі питання підвідомчості справ (скарг) щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця, а також справ щодо зняття арешту

1.1. Підвідомчість справ (скарг) стосовно оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця щодо стягнення виконавчого збору, витрат, пов'язаних з організацією та проведенням виконавчих дій і накладенням штрафу

1.1.1. До юрисдикції адміністративних судів належать справи про оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби, прийнятих (вчинених, допущених) під час примусового виконання постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, витрат, пов'язаних з організацією та проведенням виконавчих дій і накладенням штрафу

У справі № 127/9870/16-ц до міського суду подано скаргу щодо скасування постанови заступника начальника відділу державної виконавчої служби про накладення штрафу.

Ухвалою міського суду у задоволенні скарги відмовлено. Зазначену ухвалу апеляційний суд скасував, провадження у справі закрит у зв'язку з тим, що скарга не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства.

Велика Палата Верховного Суду (далі – ВП ВС), залишаючи без змін ухвалу апеляційного суду, дійшла висновку про те, що юрисдикція адміністративних судів поширюється на справи з приводу оскарження постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, витрат, пов'язаних з організацією та проведенням виконавчих дій і накладенням штрафу, прийнятих у виконавчих провадженнях щодо примусового виконання усіх виконавчих документів, незалежно від того, яким органом, у тому числі судом якої юрисдикції, вони видані. До юрисдикції адміністративних судів належать також справи про оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби, прийнятих (вчинених, допущених) під час примусового виконання постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, витрат, пов'язаних з організацією та проведенням виконавчих дій і накладенням штрафу, як виконавчих документів в окремому виконавчому провадженні.

З повним текстом постанови ВП ВС від 06.06.2018 у справі № 127/9870/16-ц можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74777526>

1.1.2. Спори стосовно судового оскарження рішення, дії чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця щодо стягнення виконавчого збору та/або витрат на проведення виконавчих дій відносяться до юрисдикції адміністративних судів та підлягають розгляду за правилами адміністративного судочинства

У справі № 921/16/14-г/15 до місцевого господарського суду подано скаргу на дії відділу примусового виконання рішень, в якій заявник просив скасувати постанову про стягнення виконавчого збору і витрат на проведення виконавчих дій.

Ухвалою місцевого господарського суду, залишеною без змін постановою апеляційного господарського суду, скаргу задоволено.

ВП ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій і закриваючи провадження у справі за скаргою на дії відділу примусового виконання рішень, зазначила, що відповідно до частини другої статті 74 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження" рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання рішень інших органів (посадових осіб), у тому числі постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, постанов приватного виконавця про стягнення основної винагороди, витрат виконавчого провадження та штрафів, можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками та особами до відповідного адміністративного суду в порядку, передбаченому законом.

Ураховуючи наведене, крім загального порядку оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця та інших посадових осіб державної виконавчої служби, визначеного нормами процесуального законодавства, Закон України "Про виконавче провадження" встановлює спеціальний порядок судового оскарження рішення, дії чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця щодо стягнення виконавчого збору та/або витрат на проведення виконавчих дій, згідно з яким відповідні спори відносяться до юрисдикції адміністративних судів та підлягають розгляду за правилами адміністративного судочинства.

З повним текстом постанови ВП ВС від 06.06.2018 у справі № 921/16/14-г/15 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74660021>

1.1.3. Скарги на рішення державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби про накладення на сторону виконавчого провадження штрафу, подані до суду, що видав виконавчий документ, до набрання чинності Законом України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження", мають розглядатися за правилами цивільного судочинства

У справі № 753/4348/17 до районного суду подано скаргу, в якій скаржник просив визнати неправомірними рішення, дії та бездіяльність державного виконавця під час виконання виконавчого листа у справі № 699/395/15-ц щодо зобов'язання

скаржника відповідно до частини першої статті 59 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" розглянути заяву фізичної особи про надання на його ім'я нового свідоцтва про право власності на майновий пай, визнати неправомірною і скасувати постанову державного виконавця про накладення на скаржника штрафу за невиконання рішення районного суду у справі № 699/395/15-ц, відповідно до якого скаржника зобов'язано розглянути заяву фізичної особи про надання на ім'я останнього свідоцтва про право власності на майновий пай.

Ухвалою районного суду провадження за скаргою закрито, оскільки скарга не може розглядатися за правилами цивільного судочинства.

Ухвалою апеляційного суду скасовано ухвалу суду першої інстанції в частині закриття провадження за скаргою на рішення, дії та бездіяльність державного виконавця і направлено справу у цій частині на новий розгляд до суду першої інстанції, а у решті ухвалу суду першої інстанції залишено без змін.

ВП ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій в частині закриття провадження за скаргою на постанову державного виконавця про накладення штрафу і направляючи справу у цій частині для продовження розгляду до суду першої інстанції, зазначила таке.

Відповідно до пункту 10 розділу XIII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження" скарги на рішення, дії або бездіяльність органів державної виконавчої служби, подані в установленому законом порядку до набрання чинності цим Законом, розглядаються у строки та порядку, що діяли до набрання чинності цим Законом.

Цивільний процесуальний кодекс України (далі – ЦПК України) (у редакції, чинній до 15.12.2017) передбачав, що скарги сторони виконавчого провадження щодо виконання судових рішень, ухвалених за правилами цивільного судочинства, підлягають розгляду судом, який розглянув відповідну справу у першій інстанції, тобто тим судом, що видав виконавчий документ (частина друга статті 384 цього Кодексу).

Отже, скарги на рішення державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби про накладення на сторону виконавчого провадження штрафу, подані до суду, що видав виконавчий документ, до набрання чинності Законом України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження", мають розглядатися за правилами цивільного судочинства.

З повним текстом постанови ВП ВС від 28.11.2018 у справі № 753/4348/17 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78215381>

1.1.4. Справа щодо оскарження постанови державного виконавця про стягнення виконавчого збору має бути розглянута за правилами цивільного судочинства, оскільки заявнику має бути забезпечено доступ до правосуддя, що включає розгляд скарги по суті, навіть в іншому, ніж це передбачено законом, судочинстві

У справі № 766/10137/17 до міського суду подано скаргу на постанову державного виконавця про стягнення виконавчого збору.

Ухвалою міського суду наведену скаргу задоволено, визнано незаконною і скасовано постанову державного виконавця про стягнення виконавчого збору.

У липні 2018 року постановою апеляційного суду ухвалу міського суду скасовано, провадження у справі закрито на підставі пункту 1 частини першої статті 255 ЦПК України, оскільки справа не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства.

ВП ВС, скасовуючи постанову апеляційного суду і направляючи справу для продовження розгляду до суду апеляційної інстанції, зазначила таке.

Імперативною нормою – частиною другою статті 74 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження" закріплено, що юрисдикція адміністративних судів поширюється на справи з приводу оскарження постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, витрат, пов'язаних з організацією та проведенням виконавчих дій і накладенням штрафу, прийнятих у виконавчих провадженнях щодо примусового виконання усіх виконавчих документів, незалежно від того, яким органом, у тому числі судом якої юрисдикції, вони видані. До юрисдикції адміністративних судів належать також справи про оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби, прийнятих (вчинених, допущених) під час примусового виконання постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, витрат, пов'язаних з організацією та проведенням виконавчих дій і накладенням штрафу, як виконавчих документів в окремому виконавчому провадженні.

Водночас, як у скаргі на дії державного виконавця, так і в касаційній скаргі фізична особа зазначала, що зверталася з аналогічним позовом до окружного адміністративного суду, який у червні 2017 року відмовив у відкритті провадження у справі № 821/873/17 з огляду на те, що спір має розглядатися за правилами цивільного судочинства. Апеляційний адміністративний суд погодився із зазначеним висновком суду першої інстанції.

Відповідно до частини п'ятої статті 170 Кодекс адміністративного судочинства (далі – КАС України) (у редакції, чинній на час розгляду касаційної скарги) повторне звернення тієї самої особи до адміністративного суду з адміністративним позовом з тих самих предмета і підстав та до того самого відповідача як такого, щодо якого постановлено ухвалу про відмову у відкритті провадження, не допускається.

Оскільки адміністративний суд відмовив фізичній особі у відкритті провадження у справі за адміністративним позовом про визнання протиправною і скасування постанови державного виконавця про стягнення виконавчого збору, тобто за аналогічним, що і в цій справі предметом, ВП ВС дійшла висновку про те, що з огляду на вимоги частини п'ятої статті 170 КАС України заявник не зможе реалізувати його право на доступ до суду за правилами адміністративного судочинства.

ВП ВС зазначила, що прийняття у липні 2018 року апеляційним судом оскаржуваної постанови про закриття провадження у справі у зв'язку з тим, що спір необхідно розглядати за правилами адміністративного судочинства, а також постановлення у червні 2017 року окружним адміністративним судом ухвали про відмову у відкритті провадження у справі № 821/873/17, яка залишена без змін

ухвалою апеляційного адміністративного суду, поставили під загрозу сутність гарантованого Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 права заявника на доступ до суду та на ефективний засіб юридичного захисту.

З огляду на існування юрисдикційного конфлікту та імперативний припис частини п'ятої статті 170 КАС України ВП ВС наголосила, що ця справа має бути розглянута за правилами цивільного судочинства виключно і лише тому, що заявнику має бути забезпечено доступ до правосуддя, що включає і розгляд скарги по суті, навіть в іншому, ніж це передбачено законом, судочинстві, оскільки перешкоди до розгляду у належному, адміністративному, судочинстві виникли у зв'язку із процесуальною діяльністю суду.

З повним текстом постанови від 27.03.2019 у справі № 766/10137/17 можна ознайомитися за посиланням: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81047570>

1.2. Підвідомчість справ щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів Державної казначейської служби України (далі – Держказначейство)

1.2.1. Спори, що виникають під час виконання органами Держказначейства рішення суду про стягнення коштів з державного органу, мають розглядатись в порядку адміністративного судочинства, а не в порядку статті 121² Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України)

У справі № 916/1226/16 до місцевого господарського суду подано скаргу на дії управління Держказначейства, в якій заявник просив зобов'язати прийняти до виконання наказ господарського суду, а дії щодо відмови від виконання рішення і повернення наказу господарського суду визнати неправомірними.

Ухвалою місцевого господарського суду, залишеною без змін постановою апеляційного господарського суду, скаргу задоволено частково, визнано неправомірними дії щодо відмови від виконання рішення і повернення наказу господарського суду, в іншій частині – відмовлено.

ВП ВС, скасовуючи акти попередніх судових інстанцій і закриваючи провадження у справі в частині розгляду відповідної скарги, зазначила, що управління Держказначейства не входить до системи органів державної виконавчої служби України, а отже його дії, в тому числі щодо повернення виконавчого документа без виконання, не можуть бути оскаржені в порядку Закону України "Про виконавче провадження" та відповідних положень ГПК України, які визначають порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної виконавчої служби та приватних виконавців. Водночас у спірних правовідносинах між скаргником та Держказначейством, орган казначейства здійснює владні управлінські функції, покладені на нього відповідно із чинним законодавством.

Зважаючи на характер правовідносин у цій справі, суди першої та апеляційної інстанцій дійшли помилкових висновків про необхідність розгляду скарги на дії

управління Держказначейства в порядку господарського, а не адміністративного судочинства.

Згідно із положеннями частини першої статті 6 КАС України (в редакції, чинній на час оскарження дій Держказначейства) скаржник мав право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до адміністративного суду, якщо вважав, що оскаржуваним рішенням управління Держказначейства порушені його права або інтереси.

Отже, спори, що виникають під час виконання органами Держказначейства рішення суду про стягнення коштів з державного органу, мають розглядатись в порядку адміністративного судочинства (статті 2, 17, 18, 162 КАС України), а не в порядку статті 121² ГПК України.

З повним текстом постанови ВП ВС від 20.06.2018 у справі № 916/1226/16 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75068847>

1.2.2. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів Держказначейства під час виконання судових рішень, ухвалених у порядку цивільного судочинства, статтею 383 ЦПК України не передбачено, тому такі дії підлягають оскарженню у позовному провадженні в порядку адміністративного судочинства

У справі № 199/9550/15-ц до районного суду подано скаргу, в якій заявник просив визнати неправомірною бездіяльність посадової особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів щодо невиконання виконавчих листів у встановлений законом термін; зобов'язати центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів усунути порушення прав шляхом перерахування коштів за виконавчими листами у п'ятиденний строк через відділення банку за місцем проживання стягувача.

Ухвалою районного суду, залишеною без змін ухвалою апеляційного суду, наведену скаргу задоволено.

ВП ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій і закриваючи провадження у справі за скаргою на бездіяльність центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, дійшла таких висновків.

У статті 6 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження" зазначено, що у випадках, передбачених законом, рішення щодо стягнення майна та коштів виконуються органами доходів і зборів, а рішення щодо стягнення коштів – банками та іншими фінансовими установами. Рішення про стягнення коштів з державних органів, державного та місцевих бюджетів або бюджетних установ виконуються органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів. У випадках, передбачених законом, рішення можуть виконуватися іншими органами. Органи та установи, зазначені в частинах першій – третій цієї статті, не є органами примусового виконання.

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів Держказначейства під час виконання судових рішень, ухвалених у порядку цивільного судочинства, статтею 383 ЦПК України не передбачено.

Відповідно до частини першої статті 181 КАС України учасники виконавчого провадження (крім державного виконавця, приватного виконавця) та особи, які залучаються до проведення виконавчих дій, мають право звернутися до адміністративного суду із позовною заявою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця порушено їхні права, свободи чи інтереси, а також якщо законом не встановлено інший порядок судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності таких осіб.

Оскільки іншого порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності інших органів, які виконують судові рішення під час вчинення виконавчих дій, не передбачено, такі дії підлягають оскарженню у позовному провадженні в порядку адміністративного судочинства.

Зазначений порядок є універсальним і відповідає вимогам ефективного захисту сторін виконавчого провадження у разі вчинення виконавчих дій іншими органами та установами, а не державними чи приватними виконавцями.

З повним текстом постанови ВП ВС від 13.02.2019 у справі № 199/9550/15-ц можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79957720>

1.3. Підвідомчість справ щодо оскарження дій відділу державної виконавчої служби з виконання виконавчого напису приватного нотаріуса

1.3.1. Спір стосовно оскарження дій відділу державної виконавчої служби з виконання виконавчого напису приватного нотаріуса підвідомчий адміністративному суду

У справі № 161/15523/17 до міськрайонного суду подано скаргу на дії відділу державної виконавчої служби, в якій заявник просив зупинити виконавче провадження у зв'язку із завершенням терміну дії виконавчого напису приватного нотаріуса.

Ухвалою міськрайонного суду, залишеною без змін постановою апеляційного суду, провадження у справі закрито у зв'язку з тим, що дії державної виконавчої служби мають оскаржуватися за правилами адміністративного судочинства.

ВП ВС, залишаючи без змін рішення попередніх судових інстанцій, зазначив, що юрисдикція спорів щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби залежить від типу виконавчого документа, на підставі якого було відкрите виконавче провадження, а також суб'єктів їх видання.

За правилами адміністративного судочинства мали оскаржуватися рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця, вчинені під час виконання

ухвалених в адміністративній справі судових рішень, а також виконавчих документів, виданих іншими, ніж суд, органами та посадовими особами, оскільки закон не встановлює для такого оскарження іншого порядку судового оскарження.

Скаржник у цій справі оскаржує дії відділу державної виконавчої служби щодо виконання не судового рішення, а документа, виданого приватним нотаріусом. З огляду на те, що скаржник подав скаргу на дії відділу державної виконавчої служби з виконання виконавчого документа, виданого іншою посадовою особою, а не судом, ВП ВС погодилась з висновками судів першої та апеляційної інстанцій про підвідомчість спору адміністративному суду.

З повним текстом постанови ВП ВС від 14.11.2018 у справі № 161/15523/17 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78044795>

1.4. Підвідомчість справ (скарг) щодо оскарження дій (бездіяльності) державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби щодо примусового виконання виконавчого документа, виданого судом у кримінальній справі

1.4.1. Спір стосовно оскарження дій державного виконавця щодо виконання виконавчого документа, який був виданий на виконання задоволеного в межах кримінального провадження цивільного позову, належить до юрисдикції суду, який видав виконавчий документ, та підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства

У справі № 569/12295/16-ц до міського суду подано скаргу на дії державного виконавця районного відділу державної виконавчої служби щодо повернення виконавчого документа.

Ухвалою міського суду, залишеною без змін ухвалою апеляційного суду, провадження у справі закрито у зв'язку з тим, що скарга на дії державного виконавця не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, а має розглядатись за правилами адміністративного судочинства.

ВП ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій і направляючи справу до суду першої інстанції для вирішення питання про відкриття провадження у справі, зазначила таке.

Банк подав скаргу на постанову державного виконавця про повернення виконавчого документа стягувачу за виконавчим листом, виданим у справі про задоволення цивільного позову банку в рахунок відшкодування матеріальної шкоди. Цивільний позов банку було пред'явлено в кримінальному провадженні і задоволено вироком міського суду.

Відповідно до частин четвертої та п'ятої статті 128 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) форма та зміст позовної заяви повинні відповідати вимогам, установленим до позовів, які пред'являються у порядку цивільного судочинства. Цивільний позов у кримінальному провадженні розглядається судом за правилами, встановленими цим Кодексом. Якщо

процесуальні відносини, що виникли у зв'язку з цивільним позовом, цим Кодексом не врегульовані, до них застосовуються норми ЦПК України за умови, що вони не суперечать засадам кримінального судочинства.

Тобто інститут цивільного позову у кримінальному провадженні є суміжним із позовним провадженням, врегульованим ЦПК України.

Відповідно до статті 383 ЦПК України (у редакції, яка діяла на час звернення зі скаргою та розгляду справи у судах першої та апеляційної інстанцій) сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду зі скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, порушено їх права чи свободи.

Згідно із частиною другою статті 384 цього Кодексу скарга подається до суду, який видав виконавчий документ.

Справи за скаргами на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи посадової особи державної виконавчої служби розглядаються судом за загальними правилами ЦПК України з особливостями, встановленими статтею 386 цього Кодексу, за участю державного виконавця або іншої посадової особи державної виконавчої служби, рішення, дія чи бездіяльність якої оскаржуються. Тобто право на звернення зі скаргою та порядок її розгляду й постановлення ухвали пов'язані з наявністю судового рішення, ухваленого за правилами цивільного судочинства та його примусовим виконанням.

Отже, суди за вищевикладених обставин дійшли помилкового висновку про те, що зазначений спір підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства. Оскільки банк оскаржує дії державного виконавця щодо виконання виконавчого документа, який був виданий на виконання задоволеного в межах кримінального провадження цивільного позову, то такий спір належить до юрисдикції суду, який видав виконавчий документ, та підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства.

З повним текстом постанови від 21.11.2018 у справі № 569/12295/16-ц можна ознайомитися за посиланням: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78112048>

1.4.2. Спір стосовно оскарження дій (бездіяльності) державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби щодо примусового виконання виконавчого листа, виданого судом у кримінальній справі, підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства

До місцевого адміністративного суду подано позовну заяву про визнання неправомірною бездіяльність начальника відділу державної виконавчої служби, яка полягає у формальному розгляді клопотання позивача про усунення порушення законодавства у виконавчому провадженні під час примусового виконання виконавчого листа, виданого районним судом у кримінальній справі, та зобов'язання начальника відділу державної виконавчої служби розглянути згадане клопотання.

Ухвалою місцевого адміністративного суду, залишеною без змін постановою апеляційного адміністративного суду, відмовлено у відкритті провадження в адміністративній справі на підставі пункту 1 частини першої статті 170 КАС України.

ВП ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій і направляючи матеріали позовної заяви до суду першої інстанції для продовження розгляду, зазначила таке.

Відповідно до частини першої статті 74 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження" рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками та особами до суду, який видав виконавчий документ, у порядку, передбаченому законом.

Згідно із частинами третьою та четвертою статті 535 КПК України у разі якщо судові рішення або його частина підлягає виконанню органами державної виконавчої служби, приватним виконавцем, суд видає виконавчий лист, який звертається до виконання в порядку, передбаченому законом про виконавче провадження.

Органи, особи, які виконують судові рішення, повідомляють суд, який постановив судові рішення, про його виконання.

Проте положеннями КПК України не встановлено порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності органів державної виконавчої служби, їх посадових осіб щодо виконання судового рішення у кримінальному провадженні.

Водночас частиною першою статті 287 КАС України встановлено, що учасники виконавчого провадження (крім державного виконавця, приватного виконавця) та особи, які залучаються до проведення виконавчих дій, мають право звернутися до адміністративного суду із позовною заявою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця порушено їхні права, свободи чи інтереси, а також якщо законом не встановлено інший порядок судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності таких осіб.

Аналіз наведених правових положень у сукупності з обставинами цієї справи дають підстави для висновку, що спір з приводу оскарження дій (бездіяльності) державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби щодо примусового виконання виконавчого листа, виданого судом у кримінальній справі, підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства, оскільки КПК України не встановлено інший порядок судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної виконавчої служби, їх посадових осіб.

З повним текстом постанови ВП ВС від 27.03.2019 у справі № 824/297/18-а можна ознайомитися за посиланням: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81573910>

1.5. Підвідомчість справ (скарг) щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання зведеного виконавчого провадження

1.5.1. Справи щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання зведеного виконавчого провадження, у якому об'єднано виконання судових рішень, ухвалених судами за правилами різних юрисдикцій, слід розглядати за правилами адміністративного судочинства

У справі № 660/612/16-ц до районного суду подано скаргу про визнання незаконними дій (бездіяльності) посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо надання організатору електронних торгів неналежно оформлених документів на нежитлові приміщення з метою їх реалізації.

Ухвалою районного суду, залишеною без змін ухвалою апеляційного суду, скаргу задоволено частково, визнано незаконними дії (бездіяльності) посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо надання організатору електронних торгів неналежно оформлених документів на нежитлові приміщення з метою їх реалізації. У задоволенні інших вимог відмовлено.

ВП ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій і закриваючи провадження у справі за скаргою про визнання незаконними дій (бездіяльність) посадових осіб органів державної виконавчої служби, зазначила таке.

Аналіз правових норм, передбачених частиною першою статті 74 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження", з урахуванням вимог статей 447, 448 ЦПК України та статей 339, 340 ГПК України (у редакціях від 03.10.2017), дає підстави дійти висновку, що в разі оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення при виконанні рішення, ухваленого за правилами цивільного судочинства, зазначена скарга розглядається судом, який ухвалив вказане рішення за правилами цивільного судочинства, а якщо скарга подається на рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення, ухваленого за правилами господарського судочинства, таку скаргу розглядає відповідний господарський суд, який ухвалив таке рішення за правилами господарського судочинства, відповідно.

Водночас ні в ЦПК України, ні в ГПК України не урегульовано порядок розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб державної виконавчої служби щодо виконання судових рішень під час вчинення таких дій у зведеному виконавчому провадженні.

Спеціальним законом, що регулює порядок вчинення виконавчих дій, є чинний Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження" і Закон України від 21.04.1999 № 606-XIV "Про виконавче провадження", який був чинним на час вчинення виконавчих дій. За правилами цих законів, як у редакції, що була чинною

на час вчинення виконавчих дій, так і на час розгляду справи, передбачались особливості виконання рішень у разі відкриття кількох виконавчих проваджень щодо одного боржника.

ВП ВС, проаналізувавши норми, зокрема, зазначених законів, дійшла висновку, що під час виконання судових рішень діє правило існування одного виконавчого провадження про примусове виконання щодо одного боржника, незалежно від кількості судових рішень та юрисдикції, у яких вказані рішення, що підлягають примусовому виконанню, були ухвалені, та кількості стягувачів. Також існує лише одна підстава для виведення виконавчого документа зі зведеного виконавчого провадження – це наявність підстав для завершення виконавчого провадження. При цьому таким правом наділений лише виконавець, який ухвалює відповідну постанову, що є його дискреційним повноваженням. Суд такими повноваженнями не наділений. Закон не передбачає порядку розгляду скарг на оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання зведеного виконавчого провадження, у якому об'єднано виконання судових рішень, ухвалених судами за правилами різних юрисдикцій.

Оскільки чинним законодавством не врегульовано порядок судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання зведеного виконавчого провадження, у якому об'єднано виконання судових рішень, ухвалених судами за правилами різних юрисдикцій, ВП ВС дійшла висновку, що в такому випадку потрібно застосовувати частину першу статті 287 КАС України і зазначені справи слід розглядати за правилами адміністративного судочинства.

З повним текстом постанови ВП ВС від 14.03.2018 у справі № 660/612/16-ц можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73001394>

1.5.2. Визначальним критерієм для віднесення спору до адміністративної юрисдикції є наявність у зведеному виконавчому провадженні судових рішень, ухвалених за правилами різних юрисдикцій, чи рішень інших (не судових) органів, якщо ці рішення підлягають примусовому виконанню

У справі № 707/28/17-ц до районного суду подано скаргу на бездіяльність державного виконавця і начальника відділу державної виконавчої служби.

Ухвалою районного суду, залишеною без змін ухвалою апеляційного суду, зазначену скаргу задоволено.

ВП ВС, залишаючи без змін рішення попередніх судових інстанцій, дійшла висновку про те, що сама наявність зведеного виконавчого провадження не свідчить про адміністративну юрисдикційність скарги на рішення, дії чи бездіяльність відділу державної виконавчої служби. Визначальним критерієм для віднесення спору до адміністративної юрисдикції є наявність у зведеному виконавчому провадженні

судових рішень, ухвалених за правилами різних юрисдикцій, чи рішень інших (не судових) органів, якщо ці рішення підлягають примусовому виконанню.

З повним текстом постанови ВП ВС від 14.11.2018 у справі № 707/28/17-ц можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78011619>

1.5.3. Для визначення предметної юрисдикції, зокрема, стосовно судового оскарження рішення, дії чи бездіяльності державного виконавця, вирішальне значення має суть оспорюваних дій

У справі № 908/2520/16 до місцевого господарського суду подано скаргу на дії державного виконавця відділу примусового виконання рішень щодо винесення ним постанови про повернення стягувачу наказу господарського суду у виконавчому провадженні.

Ухвалою місцевого господарського суду зазначену скаргу задоволено частково, дії державного виконавця щодо винесення згаданої постанови визнано неправомірними, постанову скасовано. У задоволенні скарги в іншій частині, зокрема, стосовно поновлення порушеного права скажника відмовлено.

Постановою апеляційного господарського суду скасовано ухвалу місцевого господарського суду, а провадження за скаргою на дії державного виконавця закрито у зв'язку з тим, що скарги на дії державних виконавців під час виконання зведеного виконавчого провадження, у якому об'єднано виконання судових рішень, ухвалених судами за правилами різних юрисдикцій, підлягають розгляду за правилами адміністративного судочинства.

ВП ВС, скасовуючи постанову апеляційного господарського суду і направляючи справу за скаргою на дії державного виконавця до суду апеляційної інстанції для продовження розгляду, наголосила, що для визначення предметної юрисдикції, зокрема й стосовно судового оскарження рішення, дії чи бездіяльності державного виконавця, вирішальне значення має суть оспорюваних дій.

Так, постанову суду апеляційної інстанції мотивовано тим, що результат розгляду скарги на дії державного виконавця матиме правові наслідки для всіх стягувачів у межах зведеного виконавчого провадження з виконання рішень суду, ухвалених за правилами різних юрисдикцій, а тому відповідна скарга не підлягає розгляду за правилами господарського судочинства.

Проте суд апеляційної інстанції не взяв до уваги те, що предмет скарги на дії державного виконавця (тобто суть оскаржуваних дій) стосується правомірності повернення виконавчого документа стягувачу в межах виконавчого провадження з виконання наказу господарського суду у цій справі, яке станом на момент вчинення оскаржуваних дій вже було виведено зі зведеного виконавчого провадження.

Предмет скарги стосується оскарження дій державного виконавця саме з повернення виконавчого документа (наказу господарського суду у цій справі) у виконавчому провадженні, при цьому дії державного виконавця щодо зобов'язання товариства зі здійснення додаткового авансування витрат виконавчого провадження

(сплати вартості робіт з оцінки арештованого нерухомого майна боржника) в межах зведеного виконавчого провадження, чи дії цього державного виконавця стосовно виведення виконавчого провадження з виконання наказу господарського суду у цій справі зі зведеного виконавчого провадження не оскаржуються. Тобто скарга не стосується судового оскарження дій зазначеного державного виконавця під час виконання ним зведеного виконавчого провадження.

Отже, скарга щодо винесення державним виконавцем постанови про повернення йому (стягувачу) виконавчого документа у виконавчому провадженні з виконання наказу господарського суду у цій справі повинна розглядатися судом, який видав виконавчий документ, у передбаченому ГПК України порядку, тобто в межах цієї справи за правилами господарського судочинства.

З повним текстом постанови ВП ВС від 10.04.2019 у справі № 908/2520/16 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81360749>

1.6. Підвідомчість справ щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця особами, які не є сторонами такого виконавчого провадження

1.6.1. Відповідно до статті 74 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження" та частини першої статті 287 КАС України рішення, дії чи бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця можуть бути оскаржені особами, які не є сторонами такого виконавчого провадження, до відповідного адміністративного суду в порядку, передбаченому законом

У справі № 917/2267/14 до місцевого господарського суду подано скаргу на дії приватного виконавця щодо винесення постанови про арешт коштів боржника.

Ухвалою місцевого господарського суду, залишеною без змін постановою апеляційного господарського суду, скаргу на дії приватного виконавця задоволено.

ВП ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій і закриваючи провадження за скаргою на дії приватного виконавця, зазначив, що оскільки ГПК України не врегульовано порядок судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця особами, які не є сторонами такого виконавчого провадження, то відповідно до частини першої статті 287 КАС України такі спори відносяться до юрисдикції адміністративних судів та підлягають розгляду за правилами адміністративного судочинства.

Отже, відповідно до статті 74 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження" та частини першої статті 287 КАС України рішення, дії чи бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця можуть бути оскаржені особами, які не

є сторонами такого виконавчого провадження, до відповідного адміністративного суду в порядку, передбаченому законом.

З повним текстом постанови ВП ВС від 05.06.2019 у справі № 917/2267/14 можна ознайомитися за посиланням: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82424026>

1.7. Підвідомчість справ щодо зняття арешту

1.7.1. Справа щодо зняття арешту, накладеного на нежитлову будівлю державною нотаріальною конторою на підставі наказу арбітражного суду, не підсудна адміністративному суду, а повинна розглядатися за правилами господарського судочинства

У справі № 826/3401/17 (К/9901/42667/18) до місцевого адміністративного суду подано позов про зняття арешту, накладеного на нежитлову будівлю державною нотаріальною конторою на підставі наказу арбітражного суду.

Ухвалою місцевого адміністративного суду відмовлено у відкритті провадження у справі, оскільки справа не підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства.

Ухвалою апеляційного адміністративного суду ухвалу суду першої інстанції змінено шляхом виключення з її мотивувальної частини посилання на частину першу статті 74 Закону України "Про виконавче провадження" як на одну з підстав відмови у відкритті провадження в адміністративній справі. В іншій частині ухвалу місцевого адміністративного суду залишено без змін.

ВП ВС, залишаючи без змін рішення попередніх судових інстанцій, зазначила таке.

Відповідно до частини першої статті 1 ГПК України (у редакції, чинній на час розгляду справи судами першої та апеляційної інстанцій) підприємства, установи, організації, інші юридичні особи (у тому числі іноземні), громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи і в установленому порядку набули статусу суб'єкта підприємницької діяльності, мають право звертатися до господарського суду згідно з встановленою підвідомчістю господарських справ за захистом своїх порушених або оспорюваних прав і охоронюваних законом інтересів, а також для вжиття передбачених цим Кодексом заходів, спрямованих на запобігання правопорушенням.

За змістом частини першої статті 121² ГПК України скарги щодо виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів підлягають розгляду господарським судом, який розглянув відповідну справу у першій інстанції, тобто тим господарським судом, що видав виконавчий документ (наказ чи ухвалу), незалежно від того, яка саме особа подала скаргу. Розгляд таких скарг здійснюється господарськими судами за правилами ГПК України.

Законом України від 21.01.2006 № 2538-III "Про внесення змін до Закону України "Про арбітражний суд" були внесені зміни, зокрема, у тексті цього Закону слово "арбітражний" у всіх відмінках замінено словом "господарський".

Оскільки наказ про арешт майна був виданий арбітражним судом, то позивач повинен звернутися про зняття такого арешту до господарського суду.

З огляду на викладене, ВП ВС погодилась з висновками судів першої і апеляційної інстанції про те, що ця справа не підсудна адміністративному суду, а повинна розглядатися за правилами господарського судочинства.

З повним текстом постанови ВП ВС від 20.06.2018 у справі № 826/3401/17 (К/9901/42667/18) можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74927371>

1.7.2. У разі, коли учасниками справи є юридичні особи, то незалежно від підстав арешту майна, враховуючи характер спору, позов про зняття арешту з нерухомого майна згідно зі статтею 15 ЦПК України, статтями 1, 12 ГПК України (у редакції, чинній на час вирішення спору судами першої та апеляційної інстанцій), мав розглядатися за правилами господарського судочинства

До районного суду подано позов про зняття арешту з нерухомого майна і скасування (виключення) з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно записів про обтяження.

Рішенням районного суду, залишеним без змін ухвалою апеляційного суду, позов задоволено.

ВП ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій і закриваючи провадження у справі, зазначила таке.

Частина перша статті 15 ЦПК України (у редакції, чинній на час розгляду справи у судах першої і апеляційної інстанцій) передбачала, що суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи щодо захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають, зокрема, з цивільних і земельних відносин, крім випадків, коли розгляд таких справ проводиться за правилами іншого судочинства.

Відповідно до частини першої статті 60 Закону України "Про виконавче провадження" (в редакції, чинній на час вирішення спору судами першої і апеляційної інстанцій) особа, яка вважає, що майно, на яке накладено арешт, належить їй, а не боржникові, може звернутися до суду з позовом про визнання права власності на це майно та про зняття з нього арешту.

Суди першої та апеляційної інстанцій встановили, що позивач звернувся з позовом до відповідачів, вважаючи порушеним право іпотекодержателя щодо набуття у власність предмета іпотеки. Суди задовольнили вимоги позивача та зняли арешт з майна, яке є предметом іпотеки, розглянувши справу за правилами цивільного судочинства.

Водночас учасниками цієї справи є юридичні особи: іпотекодержатель (позивач), а також відділ державної виконавчої служби та Міністерство юстиції України

(відповідачі). Тому незалежно від підстав арешту майна, враховуючи характер спору, позов про зняття арешту з нерухомого майна згідно зі статтею 15 ЦПК України, статтями 1, 12 ГПК України (у редакції, чинній на час вирішення спору судами першої та апеляційної інстанцій), мав розглядатися за правилами господарського судочинства.

З повним текстом постанови ВП ВС від 23.05.2018 у справі № 757/21143/15-ц можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75004203>

1.7.3. Спiр, що виник мiж позивачами (фiзичними особами) i органом державної виконавчої служби (у тому числi з її посадовими i службовими особами) з приводу зняття арешту з нерухомого майна не пiдлягає розгляду в порядку адмiнiстративного судочинства, а має розглядатися судами загальної юрисдикції в порядку цивiльного судочинства

До мiсцевого адмiнiстративного суду фiзичними особами подано позов про визнання протиправними дiй i бездiяльностi вiддiлу державної виконавчої служби в особi начальника вiддiлу i старшого державного виконавця щодо незаконного накладення арешту на нерухоме майно, а також незадоволення заяви про зняття арешту з нерухомого майна пiсля виявлення порушення у накладеннi такого арешту, визнання протиправною i скасування постанови державного виконавця вiддiлу державної виконавчої служби про накладення арешту на нерухоме майно, зобов'язання зняти арешт з нерухомого майна.

Ухвалою мiсцевого адмiнiстративного суду, залишеною без змiн ухвалою апеляційного адмiнiстративного суду, вiдмовлено у вiдкриттi провадження у справi, оскiльки позов не пiдлягає розгляду в порядку адмiнiстративного судочинства.

ВП ВС, залишаючи без змiн рiшення попереднiх судових iнстанцій, зазначила таке.

За змiстом частини першої статтi 15 ЦПК України (у редакції, чинній на час подання позову до суду) суди розглядають у порядку цивiльного судочинства справи щодо захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи iнтересiв, що виникають, зокрема, з цивiльних i земельних вiдносин, крiм випадкiв, коли розгляд таких справ проводиться за правилами iншого судочинства.

Вiдповiдно до приписiв статей 15, 16 ЦПК України спори, пов'язанi з належнiстю майна, на яке накладено арешт, та про зняття такого арешту розглядаються в порядку цивiльного судочинства у позовному провадженнi, якщо однiєю зi сторiн вiдповiдного спору є фiзична особа.

Згiдно з частиною другою статтi 114 ЦПК України позови про зняття арешту з майна пред'являються за мiсцезнаходженням цього майна або основної його частини.

Отже, спiр, який виник мiж позивачами i органом державної виконавчої служби (у тому числi з її посадовими i службовими особами) з приводу зняття арешту з нерухомого майна не пiдлягає розгляду в порядку адмiнiстративного судочинства, а має розглядатися судами загальної юрисдикції в порядку цивiльного судочинства.

З повним текстом постанови ВП ВС вiд 13.03.2019 у справi № 815/615/16-ц можна ознайомитися за посиланням: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81079736>

2. Окремі питання, що виникають під час судового розгляду справ (скарги) щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця

2.1. Під час оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця, на виконанні яких перебуває виконавчий документ господарського суду, слід дотримуватися відповідних положень ГПК України (у редакції, чинній з 15.12.2017), вміщених у розділі VI "Судовий контроль за виконанням судових рішень", зокрема, щодо права на звернення зі скаргою у строк десять календарних днів, визначений пунктом "а" частини першої статті 341 цього Кодексу

У справі № 920/149/18 до місцевого господарського суду подано скаргу на рішення і дії державного виконавця, в якій заявник просив скасувати постанову державного виконавця про відкриття виконавчого провадження з примусового виконання ухвали господарського суду.

Ухвалою господарського суду, залишеною без змін постановою апеляційного господарського суду, у задоволенні скарги відмовлено у зв'язку з пропуском встановленого частиною першою статті 341 ГПК України десятиденного строку на подання скарги та відсутністю клопотання або заяви про поновлення пропущеного строку.

ВП ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій і направляючи справу до місцевого господарського суду зі стадії прийняття скарги до розгляду, зазначила таке.

Оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця та інших посадових осіб органів державної виконавчої служби передбачено частинами першою, п'ятою статті 74 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження". Згідно із цими нормами рішення та дії виконавця, посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені протягом десяти робочих днів з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав, свобод чи законних інтересів.

Пунктом "а" частини першої статті 341 ГПК України (у редакції, чинній з 15.12.2017) визначено, що відповідну скаргу може бути подано до суду у десятиденний строк з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її права.

У Рішенні Конституційного Суду України від 07.07.1998 № 11-рп/98 у справі щодо офіційного тлумачення частин другої, третьої статті 84 та частин другої, четвертої статті 94 Конституції України (справа щодо порядку голосування та повторного розгляду законів Верховною Радою України) зазначено, що: "Термін "дні", якщо він вживається у зазначених правових актах без застережень, означає лише календарні дні".

З огляду на встановлений статтею 115 ГПК України (у редакції, чинній з 15.12.2017) порядок обчислення процесуальних строків зазначений десятиденний строк слід обчислювати в календарних днях. Такий порядок обчислення строків є єдиним для всіх норм ГПК України та застосовується й у інших процесуальних кодексах України.

Отже, існують два законодавчі акти однакової юридичної сили, які встановлюють неоднаковий строк для оскарження дій державного виконавця щодо виконання судового рішення.

Разом з тим стаття 74 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження" є загальною нормою щодо до статей 339-341 ГПК України (у редакції, чинній з 15.12.2017), адже застосовується до більш широкого кола відносин: 1) відносин, які виникають при оскарженні дій щодо виконання будь-якого виконавчого документа, а не тільки рішення суду; 2) відносин, які виникають при оскарженні дій державного виконавця не тільки до суду, але й до органів державної виконавчої служби.

Хоча частина п'ята статті 74 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження" і створює більш сприятливі умови для скаржника, але з огляду на передбачену частиною другою статті 341 ГПК України (у редакції, чинній з 15.12.2017) можливість поновлення судом пропущеного строку для подання такої скарги, скаржника позбавлено права на захист його інтересів, оскільки відмовлено у задоволенні його скарги саме з підстав пропуску ним десятиденного строку для її подання.

Господарські суди попередніх інстанцій, відмовивши у задоволенні скарги на рішення і дії державного виконавця, допустили порушення норм процесуального права, оскільки за приписами частини другої статті 118 ГПК України (у редакції, чинній з 15.12.2017) скарги, подані після закінчення процесуальних строків, залишаються без розгляду, що не позбавляє скаржника в майбутньому права на звернення з клопотанням про поновлення такого строку.

Отже, ВП ВС дійшла висновку про те, що під час оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця, на виконанні яких перебуває виконавчий документ господарського суду, слід дотримуватися відповідних положень ГПК України (який набрав чинності з 15.12.2017), вміщених у розділі VI "Судовий контроль за виконанням судових рішень", зокрема, щодо права на звернення зі скаргою у строк десять календарних днів, визначений пунктом "а" частини першої статті 341 цього Кодексу.

З повним текстом постанови ВП ВС від 13.03.2019 у справі № 920/149/18 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80854638>

2.2. Строк пред'явлення виконавчого документа до виконання переривається пред'явленням виконавчого документа до виконання. Після переривання строку пред'явлення виконавчого документа до виконання перебіг строку поновлюється, а повернення стягувачу виконавчого документа на підставі заяви не позбавляє його права повторно пред'явити виконавчий документ до виконання

У справі № 727/1256/16-ц до районного суду подано скаргу на постанову державного виконавця відділу державної виконавчої служби про відмову у відкритті виконавчого провадження.

Ухвалою районного суду у задоволенні скарги на постанову державного виконавця відмовлено.

Ухвалою апеляційного суду скасовано ухвалу районного суду і постановлено нову ухвалу, якою визнано неправомірною і скасовано постанову державного виконавця про відмову у відкритті виконавчого провадження, зобов'язано відділ державної виконавчої служби вирішити питання про відкриття виконавчого провадження.

Ухвала апеляційного суду мотивована тим, що повернення виконавчого документа стягувачу за його заявою не означає закінчення (закриття) виконавчого провадження і не тягне наслідків у вигляді неможливості розпочати його знову та не позбавляє права стягувача повторно звернутися до органу державної виконавчої служби за виконанням судового рішення протягом встановлених законом строків. Тобто повторна заява стягувача про прийняття до виконання вказаного виконавчого листа подана ним у передбачений законом строк.

Ухвалою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ скасовано ухвалу апеляційного суду і залишено в силі ухвалу районного суду.

ВП ВС, скасовуючи ухвалу Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ і залишаючи в силі ухвалу апеляційного суду, дійшла таких висновків.

Відповідно до пункту 2 частини першої статті 22 Закону України від 21.04.1999 № 606-XIV "Про виконавче провадження" виконавчі документи можуть бути пред'явлені до виконання протягом року, якщо інше не передбачено законом.

Строки, зазначені у частині першій цієї статті, встановлюються для виконання судових рішень з наступного дня після набрання рішенням законної сили чи закінчення строку, встановленого у разі відстрочки чи розстрочки виконання рішення, а в разі якщо судові рішення підлягає негайному виконанню, з наступного дня після його постановлення.

Згідно з вимогами статті 23 Закону України від 21.04.1999 № 606-XIV "Про виконавче провадження" строки пред'явлення виконавчого документа до виконання перериваються: 1) пред'явленням виконавчого документа до виконання; 2) частковим виконанням рішення боржником; 3) наданням судом, який видав виконавчий документ, відстрочки або розстрочки виконання рішення. Після переривання строку пред'явлення виконавчого документа до виконання перебіг

строку поновлюється. Час, що минув до переривання строку, до нового строку не зараховується.

З аналізу зазначених статей вбачається, що строк пред'явлення виконавчого документа до виконання переривається пред'явленням виконавчого документа до виконання. Після переривання строку пред'явлення виконавчого документа до виконання перебіг строку поновлюється, а повернення стягувачу виконавчого документа на підставі заяви не позбавляє його права повторно пред'явити виконавчий документ до виконання.

З повним текстом постанови ВП ВС від 26.06.2018 у справі № 727/1256/16-ц можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75286993#>

2.3. Зміна найменування (типу) юридичної особи як сторони виконавчого провадження не потребує її заміни судом, а здійснюється постановою виконавця, якою змінюється назва відповідної сторони такого провадження

У справі № 914/3587/14 до місцевого господарського суду подано скаргу на дії відділу державної виконавчої служби щодо повернення виконавчого документа стягувачу.

Ухвалою місцевого господарського суду скаргу на дії державного виконавця відділу державної виконавчої служби задоволено частково, визнано дії і рішення державного виконавця щодо повернення виконавчого документа стягувачу такими, що не відповідають вимогам чинного законодавства, зобов'язано прийняти до виконання наказ, винести постанову про відкриття виконавчого провадження і розпочати примусове виконання. У решті вимог за скаргою відмовлено.

Постановою апеляційного господарського суду ухвалу місцевого господарського суду змінено шляхом виключення з мотивувальної і резолютивної частин висновку про зобов'язання державного виконавця прийняти до виконання наказ, винести постанову про відкриття виконавчого провадження і розпочати примусове виконання рішення.

ВП ВС, скасовуючи постанову апеляційного господарського суду і залишаючи без змін ухвалу місцевого господарського суду, зазначила таке.

Підставою для повернення виконавчого документа державним виконавцем визначено те, що в наказі стягувачем вказано публічне акціонерне товариство "Львівобленерго", а заяву про примусове виконання судового рішення подано приватним акціонерним товариством "Львівобленерго".

Водночас зміна найменування (типу) товариства з публічного на приватне не свідчить про припинення суб'єкта господарювання як юридичної особи шляхом її реорганізації, з огляду на те, що зазначені обставини не можуть бути підставою для висновку, що такий суб'єкт є відмінним від відповідної юридичної особи.

Отже, суди першої та апеляційної інстанцій дійшли висновку про те, що приватне акціонерне товариство "Львівобленерго" і публічне акціонерне товариство "Львівобленерго" є однією і тією ж юридичною особою, а отже, висновок державного

виконавця, дії якого оскаржуються, про відмінність назви стягувача є неправомірним, а повідомлення про повернення виконавчого документа стягувачу без прийняття до виконання – незаконним.

ВП ВС також зауважила, що на відміну від заміни сторони виконавчого провадження її правонаступником, у разі якщо сторона виконавчого провадження змінила найменування (для юридичної особи) або прізвище, ім'я чи по батькові (для фізичної особи), виконавець, за наявності підтверджуючих документів, змінює своєю постановою назву сторони виконавчого провадження (стаття 15 Закону України "Про виконавче провадження", пункт 14 розділу II Інструкції з організації примусового виконання рішень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 02.04.2012 № 512/5). Звідси, зміна найменування юридичної особи як сторони виконавчого провадження не потребує її заміни судом, а здійснюється постановою виконавця, якою змінюється назва відповідної сторони такого провадження.

Стосовно правомірності вимог скарги про зобов'язання державного виконавця прийняти до виконання наказ, винести постанову про відкриття виконавчого провадження і розпочати примусове виконання рішення ВП ВС наголосила, що відповідно до частини другої статті 343 ГПК України (у редакції, чинній з 15.12.2017) у разі встановлення обґрунтованості скарги суд визнає оскаржувані рішення, дії чи бездіяльність неправомірними і зобов'язує державного виконавця або іншу посадову особу органу державної виконавчої служби, приватного виконавця усунути порушення (поновити порушене право заявника).

З повним текстом постанови ВП ВС від 24.04.2019 у справі № 914/3587/14 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81691841>

2.4. Приватний виконавець не зобов'язаний передавати виконавчий документ чи виконавче провадження для виконання тому державному чи приватному виконавцеві, який перший відкрив виконавче провадження щодо боржника, для виконання кількох рішень щодо одного боржника у рамках зведеного виконавчого провадження

У справі № 904/7326/17 до місцевого господарського суду подано скаргу на дії і бездіяльність приватного виконавця, в якій заявник просив визнати неправомірною бездіяльність приватного виконавця щодо не передання до відділу примусового виконання рішень державної виконавчої служби виконавчих проваджень для приєднання їх до зведеного виконавчого провадження, визнати неправомірними дії приватного виконавця щодо накладення арешту на кошти тощо.

Ухвалою місцевого господарського суду, залишеною без змін постановою апеляційного господарського суду скаргу на дії і бездіяльність приватного виконавця задоволено частково, а саме в частині виконання наказу місцевого господарського суду від 22.11.2017 № 904/7326/17.

ВП ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій і ухвалюючи нове рішення про відмову у задоволенні скарги на дії та бездіяльність приватного виконавця, зазначила таке.

У постанові від 14.03.2018 у справі № 660/612/16-ц ВП ВС дійшла висновку про те, що під час виконання судових рішень діє правило існування одного виконавчого провадження про примусове виконання щодо одного боржника незалежно від кількості судових рішень та юрисдикцій, у яких ці судові рішення, що підлягають примусовому виконанню, були ухвалені, та незалежно від кількості стягувачів. Така правова позиція відображена і у постановах ВП ВС від 12.09.2018 у справі № 906/530/17, від 17.10.2018 у справах № 5028/16/2/2012 та № 927/395/13.

ВП ВС, відступивши від висновку, викладеного у згаданих постановах, шляхом його уточнення, зазначила, що стаття 30 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження" передбачає обов'язок лише державного виконавця передати відкрите виконавче провадження іншому державному виконавцю, який першим відкрив виконавче провадження, для виконання ним у рамках зведеного виконавчого провадження кількох рішень щодо одного боржника. Приватний виконавець не зобов'язаний передавати виконавчий документ чи виконавче провадження для виконання тому державному чи приватному виконавцеві, який перший відкрив виконавче провадження щодо боржника, для виконання кількох рішень щодо одного боржника у рамках зведеного виконавчого провадження.

З повним текстом постанови ВП ВС від 05.12.2018 у справі № 904/7326/17 можна ознайомитися за посиланням: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78534731>

2.5. Незалежно від наявності чи відсутності підстав для повернення виконавчого документа стягувачу, визначених пунктами 2-4, 9 частини першої статті 37 Закону України "Про виконавче провадження", державний виконавець не пізніше шести місяців з моменту відкриття виконавчого провадження має ініціювати процедуру виконання судового рішення за рахунок коштів, передбачених за бюджетною програмою для забезпечення виконання рішень суду

У справі № 13/156-10 до місцевого господарського суду подано скаргу про визнання бездіяльності неправомірною і зобов'язання вчинити дії.

В обґрунтування скарги заявник посилався на незастосування державним виконавцем і начальником відділу державної виконавчої служби приписів Закону України "Про гарантії держави щодо виконання судових рішень" стосовно подання до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, документів та відомостей, необхідних для перерахування коштів стягувачу.

Ухвалою місцевого господарського суду, залишеною без змін постановою апеляційного господарського суду, відмовлено у задоволенні скарги про визнання бездіяльності неправомірною і зобов'язання вчинити дії через відсутність доказів наявності підстав для повернення виконавчого документа стягувачу відповідно до

пунктів 2-4, 9 частини першої статті 37 Закону України "Про виконавче провадження", що виключає обов'язок керівника відповідного органу державної виконавчої служби вчинити дії, визначені частиною третьою статті 4 Закону України "Про гарантії держави щодо виконання судових рішень".

КГС ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій і приймаючи нове рішення про задоволення скарги щодо визнання бездіяльності неправомірною і зобов'язання вчинити дії, зазначив таке.

Сукупний аналіз частин другої, третьої статті 4 Закону України "Про гарантії держави щодо виконання судових рішень" в контексті визначеної в преамбулі мети його прийняття дає підстави для висновку про те, що невиконання в межах процедури примусового виконання згідно із Законом України "Про виконавче провадження" рішення суду зумовлює його виконання за рахунок коштів, передбачених відповідною бюджетною програмою, у випадках:

- встановлення державним виконавцем підстав для повернення виконавчого документа стягувачу відповідно до пунктів 2-4, 9 частини першої статті 37 Закону України "Про виконавче провадження", про що в частині випадків, передбачених пунктами 2-4 частини першої цієї статті, згідно із частиною другою статті 37 наведеного Закону повинен бути складений відповідний акт протягом десяти днів з моменту встановлення таких обставин, але не пізніше шести місяців з моменту відкриття виконавчого провадження;

- незалежно від наявності чи відсутності підстав для повернення виконавчого документа процедура повинна бути ініційована державним виконавцем не пізніше шести місяців з моменту відкриття виконавчого провадження.

З повним текстом постанови КГС ВС від 19.03.2019 у справі № 13/156-10 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80648556>

2.6. Перерахування стягувачеві суми у національній валюті України чи іншій валюті, аніж валюта, зазначена у резолютивній частині судового рішення, не вважається належним виконанням судового рішення

У справі № 761/12665/14-ц до районного суду подано скаргу на дії і бездіяльність державного виконавця відділу державної виконавчої служби.

Ухвалою районного суду, залишеною без змін постановою апеляційного суду, у задоволенні скарги відмовлено.

ВП ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій, визнала протиправною і скасувала постанову державного виконавця відділу державної виконавчої служби про закінчення виконавчого провадження, визнала протиправною бездіяльність державного виконавця відділу державної виконавчої служби щодо вчинення виконавчих дій з виконання рішення районного суду та дійшла таких висновків.

У статті 53 Закону України від 21.04.1999 № 606-XIV "Про виконавче провадження" закріплено особливості звернення стягнення на кошти боржника в іноземній валюті та виконання рішень при обчисленні боргу в іноземній валюті.

У разі зазначення у судовому рішенні про стягнення суми коштів в іноземній валюті з визначенням еквіваленту такої суми у гривні стягувачеві має бути перерахована вказана у резолютивній частині судового рішення сума в іноземній валюті, а не її еквівалент у гривні.

Перерахування стягувачеві суми у національній валюті України чи іншій валюті, аніж валюта, зазначена у резолютивній частині судового рішення, не вважається належним виконанням судового рішення.

З повним текстом постанови ВПВС від 04.07.2018 у справі № 761/12665/14-ц можна ознайомитися за посиланням: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/75296546>

2.7. Сам факт здійснення окремих дій щодо виявлення майна та коштів боржника, без встановлення та дослідження обставин, що державним виконавцем проводилась перевірка майнового стану боржника з відповідною періодичністю, встановленою частиною восьмою статті 48 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження", не свідчить про належне виконання державним виконавцем своїх обов'язків щодо розшуку майна боржника та здійснення заходів, необхідних для своєчасного і в повному обсязі виконання рішення

У справі № 21/303-08 до місцевого господарського суду подано скаргу на бездіяльність державного виконавця відділу державної виконавчої служби, в якій заявник просив визнати за період з 10.04.2016 по 09.03.2017 протиправною бездіяльність щодо не вчинення інших виконавчих дій у виконавчому провадженні, котрі свідчили б про примусове виконання наказу.

Ухвалою місцевого господарського суду, залишеною без змін постановою апеляційного господарського суду, відмовлено у задоволенні скарги на бездіяльність державного виконавця відділу державної виконавчої служби.

КГС ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій і направляючи справу до місцевого господарського суду на новий розгляд, зазначив таке.

Відповідно до частини восьмої статті 48 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження" виконавець проводить перевірку майнового стану боржника у 10-денний строк з дня відкриття виконавчого провадження. У подальшому така перевірка проводиться виконавцем не рідше ніж один раз на два тижні – щодо виявлення рахунків боржника, не рідше ніж один раз на три місяці – щодо виявлення нерухомого та рухомого майна боржника та його майнових прав, отримання інформації про доходи боржника.

При цьому сам факт здійснення окремих дій щодо виявлення майна та коштів боржника, без встановлення та дослідження обставин, що державним виконавцем проводилась перевірка майнового стану боржника з відповідною періодичністю, встановленою частиною восьмою статті 48 наведеного Закону, не свідчить про належне виконання державним виконавцем своїх обов'язків щодо розшуку майна боржника та здійснення заходів, необхідних для своєчасного і в повному обсязі виконання рішення.

У свою чергу, відсутність обґрунтованого висновку стосовно належного та повного вчинення державним виконавцем визначених законом дій щодо розшуку майна боржника дає підстави вважати передчасним висновок про відсутність такого майна у боржника, та як результат – про передчасність наявності підстав для повернення виконавчого документа стягувачу на підставі пункту 2 частини першої статті 37 зазначеного Закону.

Висновок щодо безрезультатності або неможливості розшуку боржника, майна боржника може бути обґрунтованим лише тоді, коли державний виконавець, повністю реалізував надані йому права, застосував усі можливі (передбачені законом) заходи для досягнення необхідного позитивного результату.

Разом з тим, відмовляючи у задоволенні скарги на бездіяльність державного виконавця відділу державної виконавчої служби, судами попередніх інстанцій не було встановлено, чи були виконані державним виконавцем всі належні та необхідні дії, спрямовані на виконання судового наказу, в тому числі з відповідною періодичністю, передбаченою частиною восьмою статті 48 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII "Про виконавче провадження".

З повним текстом постанови КГС ВС від 18.03.2019 у справі № 21/303-08 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81081750>

2.8. Виконання наказів суду про витребування майна та зобов'язання боржника повернути це майно власнику, позов щодо якого було розглянуто у межах справи про банкрутство боржника, не суперечить положенням Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом"

У справі № 908/1740/13-908/1024/13, яка розглядалась відповідно до положень Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" (у редакції Закону від 22.12.2011 № 4212-VI, чинній з 19.01.2013) до місцевого господарського суду подано скарги прокуратури в інтересах держави в особі Фонду державного майна України на постанови державного виконавця відділу державної виконавчої служби про закінчення виконавчих проваджень з примусового виконання наказів господарського суду.

Ухвалою місцевого господарського суду відповідні скарги задоволено, визнано неправомірними дії відділу державної виконавчої служби щодо винесення постанов про закінчення виконавчих проваджень, зобов'язано відновити виконавчі провадження.

Постановою апеляційного господарського суду ухвалу місцевого господарського суду скасовано, у задоволенні скарг на постанови державного виконавця відділу державної виконавчої служби про закінчення виконавчих проваджень відмовлено.

Апеляційний господарський суд зазначив, що враховуючи отримання державним виконавцем відомостей про визнання боржника банкрутом, на підставі приписів пункту 8 частини першої статті 39 Закону України "Про виконавче

провадження" про закінчення виконавчого провадження у разі визнання боржника банкрутом, що виключає здійснення в рамках таких проваджень будь-яких процесуальних дій, окрім тих, які пов'язані із закінченням виконавчих проваджень, у державного виконавця виник обов'язок із закінчення виконавчих проваджень. Положення Закону України "Про виконавче провадження" не надають державному виконавцю можливість, у випадку визнання боржника банкрутом, аналізувати справу про банкрутство боржника.

КГС ВС, скасовуючи постанову апеляційного господарського суду і залишаючи в силі ухвалу місцевого господарського суду, зазначив таке.

Постановою апеляційного господарського суду визнано право власності держави в особі Фонду державного майна України на нерухоме майно, витребувано із володіння приватного підприємства спірне нерухоме майно у власність держави в особі Фонду державного майна України, зобов'язано приватне підприємство повернути спірне нерухоме майно у власність держави в особі Фонду державного майна України.

Спір у цій справі про визнання права власності держави на спірне нерухоме майно, витребування цього майна і зобов'язання його повернення у власність держави розглянуто у межах справи про банкрутство та відповідно позов було задоволено. Оскільки за державою визнано право власності на спірне нерухоме майно, то це майно не підлягає включенню до ліквідаційної маси боржника, не є майном банкрута та не може бути предметом продажу, за рахунок чого задовольняються вимоги кредитора.

Виходячи з принципу обов'язковості виконання судових рішень, державний виконавець під час здійснення виконавчого провадження за наказами місцевого господарського суду у цій справі мав вжити заходи, передбачені статтею 18 Закону України "Про виконавче провадження", які надали б можливість у примусовому порядку виконати судові рішення, а саме постанову апеляційного господарського суду.

Отже, виконання наказів суду про витребування майна та зобов'язання боржника повернути це майно власнику, позов щодо якого було розглянуто у межах справи про банкрутство боржника, не суперечить положенням Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", а закінчення виконавчих проваджень щодо цих наказів з підстав, передбачених пунктом 8 частини першої статті 39 Закону України "Про виконавче провадження", у цьому випадку фактично призвело до неможливості виконання судового рішення через відсутність іншого правового механізму законного примусу, що є неприпустимим.

З повним текстом постанови КГС ВС від 15.01.2019 у справі № 908/1740/13-908/1024/13 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79397847>

2.9. У спрах про повернення помилково або надмірно сплачених сум виконавчого збору спірні суми мають стягуватись з Державного бюджету України. Резолютивні частини рішень у таких спрах не повинні містити відомостей про суб'єкта його виконання, номери та види рахунків, з яких буде здійснено безспірне списання

До місцевого господарського суду подано позов до відділу примусового виконання рішень та казначейської служби про стягнення з Державного бюджету України коштів у рахунок відшкодування майнової шкоди, завданої незаконним стягненням виконавчого збору.

Рішенням місцевого господарського суду, залишеним без змін постановою апеляційного господарського суду, позов задоволено.

ВП ВС, змінюючи рішення попередніх судових інстанцій, дійшла таких висновків.

Відповідно до приписів статей 25, 27, 28 Закону України "Про виконавче провадження" (чинного на час вчинення спірних виконавчих дій) набувачем сплаченого боржником у виконавчому провадженні збору є Державний бюджет України, тому помилково або надмірно сплачені суми виконавчого збору підлягають стягненню саме з Державного бюджету України.

У цій справі відповідачем є держава, яка бере участь у справі через відповідний орган (органи) державної влади. Такими органами у цій справі є відділ примусового виконання (дії якого призвели до безспірного стягнення коштів) та казначейська служба (яка відповідно до законодавства є органом, який здійснює повернення коштів з державного бюджету).

Необхідності зазначення таких відомостей, як орган, через який грошові кошти мають перераховуватись, або номери чи виду рахунку, з якого має бути здійснено стягнення/списання, стаття 238 ГПК України (в редакції, чинній з 15.12.2017) не встановлює, як і не встановлювала відповідна норма у редакції ГПК України, чинній до 15.12.2017, оскільки такі відомості не впливають ні на підстави, ні на обов'язковість відновлення права позивача в разі встановлення судом його порушення, та за своєю суттю є регламентацією способу та порядку виконання судового рішення, що має відобразитися у відповідних нормативних актах, а не резолютивній частині рішення.

Отже, у спрах про повернення помилково або надміру сплачених сум виконавчого збору спірні суми мають стягуватись з Державного бюджету України. При цьому резолютивні частини рішень у таких спрах не повинні містити відомостей про суб'єкта його виконання, номери та види рахунків, з яких буде здійснено безспірне списання.

З повним текстом постанови ВП ВС від 19.06.2018 у справі № 910/23967/16 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75004222>

3. Окремі питання, що виникають під час судового розгляду заяв про заміну сторони виконавчого провадження

3.1. Фізичні особи не можуть обмежуватись у праві бути правонаступниками фізичної особи-підприємця у спірних правовідносинах на стадії виконання судового рішення

У справі № 920/566/16 до місцевого господарського суду подано заяву про заміну сторони виконавчого провадження.

Ухвалою місцевого господарського суду, залишеною без змін постановою апеляційного господарського суду, заяву про заміну сторони виконавчого провадження задоволено.

КГС ВС, залишаючи без змін рішення попередніх судових інстанцій, зазначив таке.

Підставою для заміни сторони виконавчого провадження, тобто процесуального правонаступництва, є наступництво у матеріальних правовідносинах, внаслідок якого відбувається вибуття сторони із спірних або встановлених судом правовідносин і переходу до іншої особи прав і обов'язків сторони, яка вибула з таких правовідносин.

Фізична особа-підприємець вибула із спірних правовідносин у зв'язку із смертю і підлягає заміні на правонаступника. У цьому випадку той факт, що фізична особа-підприємець у спірних правовідносинах діяла як суб'єкт господарювання не впливає на порядок переходу його прав до спадкоємців, оскільки відповідно до частини першої статті 24 Цивільний кодекс України (далі – ЦК України) людина як учасник цивільних відносин вважається фізичною особою. Фізична особа, яка бажає реалізувати своє конституційне право на підприємницьку діяльність, після проходження відповідних реєстраційних та інших передбачених законодавством процедур за жодних умов не втрачає і не змінює свого статусу фізичної особи, якого вона набула з моменту народження, а лише набуває до нього нової ознаки – підприємця. При цьому правовий статус "фізична особа-підприємець" сам по собі не впливає на будь-які правомочності фізичної особи, зумовлені її цивільною право- і дієздатністю, та не обмежує їх.

Отже, фізичні особи не можуть бути обмежені у праві бути правонаступниками фізичної особи-підприємця у спірних правовідносинах на стадії виконання судового рішення.

Дослідивши обставини справи у їх сукупності, суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що з метою дотримання принципу обов'язковості судового рішення та враховуючи, що до заявників перейшло право на спадщину з моменту її відкриття (відповідно до частини п'ятої статті 1268 ЦК України), а матеріали справи не містять доказів наявності інших спадкоємців/ правонаступників у фізичної особи-підприємця, заява спадкоємців про заміну сторони на правонаступників у зв'язку із смертю фізичної особи-підприємця підлягає задоволенню.

Крім того, КГС ВС наголосив, що законодавство не обмежує право спадкоємців на оформлення свідоцтва певними строками. Спадкоємці, які прийняли спадщину, мають право звернутися із заявою про одержання свідоцтва у будь-який час після

прийняття спадщини. Оформлення свідоцтва є правом, а не обов'язком спадкоємців. Факт не оформлення спадкових прав не тягне за собою втрату права на спадкове майно, якщо воно було прийнято у встановлений законом строк і встановленим законом способом, а лише обмежує його право на розпорядження спадщиною.

З повним текстом постанови КГС ВС від 16.01.2019 у справі № 920/566/16 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79349105>

3.2. Під час розгляду заяви про заміну сторони виконавчого провадження слід враховувати, що згідно з нормами чинного законодавства відступлення права вимоги може здійснюватися тільки відносно дійсної вимоги, що існувала на момент переходу цих прав

У справі № 909/1411/13 до місцевого господарського суду подано заяву про заміну сторони виконавчого провадження у зв'язку із заміною кредитора у зобов'язанні внаслідок відступлення права вимоги.

Ухвалою місцевого господарського суду заяву про заміну сторони виконавчого провадження задоволено.

Постановою апеляційного господарського суду ухвалу місцевого господарського суду скасовано, у задоволенні заяви про заміну сторони виконавчого провадження відмовлено.

КГС ВС, залишаючи без змін постанову апеляційного господарського суду, зазначив таке.

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 512 ЦК України кредитор у зобов'язанні може бути замінений іншою особою внаслідок передання ним своїх прав іншій особі за правочином (відступлення права вимоги).

Правочин щодо заміни кредитора у зобов'язанні вчиняється у такій самій формі, що і правочин, на підставі якого виникло зобов'язання, право вимоги за яким передається новому кредиторі. Правочин щодо заміни кредитора у зобов'язанні, яке виникло на підставі правочину, що підлягає державній реєстрації, має бути зареєстрований в порядку, встановленому для реєстрації цього правочину, якщо інше не встановлено законом (стаття 513 ЦК України).

Статтею 514 ЦК України визначено, що до нового кредитора переходять права первісного кредитора у зобов'язанні в обсязі і на умовах, що існували на момент переходу цих прав, якщо інше не встановлено договором або законом.

Отже, згідно з нормами чинного законодавства відступлення права вимоги може здійснюватися тільки відносно дійсної вимоги, що існувала на момент переходу цих прав.

Межі обсягу прав, що переходять до нового кредитора, можуть встановлюватися законом і договором, на підставі якого здійснюється перехід права. Обсяг і зміст прав, які переходять до нового кредитора є істотними умовами цього договору.

З повним текстом постанови КГС ВС від 21.01.2019 у справі № 909/1411/13 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79429885>

3.3. Провадження з розгляду заяви про заміну сторони виконавчого провадження підлягає закриттю у разі, коли наявна ухвала суду, винесена за результатами розгляду заяви між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав

У справі № 42/339-10 до місцевого господарського суду подано заяву про заміну сторони виконавчого провадження.

Ухвалою місцевого господарського суду заяву про заміну сторони виконавчого провадження задоволено. Постановою апеляційного господарського суду ухвалу місцевого господарського суду скасовано, у задоволенні заяви про заміну сторони виконавчого провадження відмовлено.

КГС ВС, скасовуючи рішення попередніх судових інстанцій і закриваючи провадження з розгляду заяви про заміну сторони виконавчого провадження, зазначив таке.

Стягувач у 2016 році до місцевого господарського суду подав заяву про заміну сторони виконавчого провадження. Ухвалою місцевого господарського суду у задоволенні заяви про заміну сторони виконавчого провадження відмовлено. Постановою апеляційного господарського суду ухвалу місцевого господарського суду скасовано, прийнято нове рішення, яким задоволено заяву про заміну сторони виконавчого провадження. Постановою Вищого господарського суду України скасовано постанову апеляційного господарського суду, ухвалу місцевого господарського суду залишено в силі.

Разом з тим у 2018 році стягувачем до місцевого господарського суду подано аналогічну заяву про заміну сторони виконавчого провадження.

КГС ВС зауважив, що обидві заяви подані про той самий предмет (заміну стягувача у виконавчому провадженні) і з тих самих підстав (договори про управління непроданими активами, про передавання в управління непроданих активів). При цьому є таким, що набрало законної сили, судове рішення у справі між тими самими сторонами, про той самий предмет заяви та з тих самих підстав. Отже, повторне подання стягувачем відповідної заяви є по суті намагання домогтися повторного розгляду справи, нової переоцінки обставин та доказів по справі з метою винесення нового рішення у справі вже на користь стягувача.

Зі змісту пункту 2 частини першої статті 175, пункту 3 частини першої статті 231 ГПК України вбачається, що однією з цілей цих норм законодавець визначив, в тому числі, як уникнення можливості різних висновків та тлумачень щодо наявних між сторонами обставин та правовідносин, так і уникнення застосування можливості подачі нового позову з тим же предметом, з тих же підстав та між тими ж сторонами, як засобу, направлено на спробу переглянути висновки судів за результатами розгляду попереднього позову, що не відповідатиме принципу юридичної визначеності.

Відповідно до частини десятої статті 11 ГПК України якщо спірні відносини не врегульовані законом і відсутній звичай ділового обороту, який може бути до них застосований, суд застосовує закон, що регулює подібні відносини (аналогія закону),

а за відсутності такого – виходить із загальних засад і змісту законодавства (аналогія права).

На підставі викладеного, КГС ВС дійшов висновку про наявність підстав для скасування рішень судів попередніх інстанцій та закриття провадження з розгляду заяви про заміну сторони виконавчого провадження відповідно до вимог пункту 2 частини першої статті 175, пункту 3 частини першої статті 231 ГПК України, оскільки є така, що набрала законної сили, ухвала суду, винесена за результатами розгляду заяви між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав.

З повним текстом постанови КГС ВС від 21.01.2019 у справі № 42/339-10 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79429963>

Огляд застосування господарськими судами Закону України «Про виконавче провадження». Березень 2018 року – червень 2019 року / Київ, 2019. – 34 стор.

Застереження: видання містить короткий огляд судових рішень Касаційного господарського суду. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua